

PRITARTA

Širvintų rajono savivaldybės tarybos
2018 m. birželio 28 d.
sprendimu Nr. 1-168

PATVIRTINTA

Širvintų „Atžalyno“ progimnazijos
direktoriaus 2018 m.
įsakymu Nr.

ŠIRVINTŲ „ATŽALYNO“ PROGIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Informacija apie ugdymo įstaigą

- 1.1. Širvintų „Atžalyno“ progimnazijos Zibalų pagrindinio ugdymo skyriaus ikimokyklinio ugdymo grupė įsteigta 2017 m. rugsėjo 1 d.
- 1.2. Teisinė forma – Savivaldybės biudžetinė įstaiga.
- 1.3. grupė – bendrojo lavinimo mokykla.
- 1.4. Tipas – pagrindinė mokykla.
- 1.5. Adresas – Mokyklos g. 7, Zibalai, Zibalų seniūnija, LT 19106, Širvintų rajonas.
- 1.6. Ugdymo kalba – lietuvių kalba.
- 1.7. Ugdymo forma – dieninė.
- 1.8. Grupė dirba 10.5 val.

2. Vaikai ir jų poreikiai

Širvintų „Atžalyno“ progimnazijos Zibalų pagrindinio ugdymo skyrius yra Zibalų seniūnijoje vienintelė švietimo įstaiga. Iš viso skyriuje ugdomi priešmokyklinio ir ikimokyklinio amžiaus vaikai, pradinį klasių mokiniai. Kontingentą sudaro vaikai iš skirtingų socialinių sluoksnių.

Mūsų įstaigos perspektyvą lemia gyvenvietės gyventojų poreikiai.

Zibalų mišrioje (ikimokyklinio – priešmokyklinio) ugdymo grupėje ugdomi ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikai. Grupės kontingentą sudaro Zibalų miestelio, Levaniškių, Šešuolėlių, Kiauklių, Beivydžių, Staškūniškio kaimų ir Širvintų miesto vaikai.

Į Zibalų ikimokyklinio ugdymo skyrių vaikučius atveža tėveliai ir globėjai.

3. Mokytojų pasirengimas

Su mišrios (ikimokyklinio–priešmokyklinio) ugdymo grupės vaikais dirba auklėtoja, turinti reikiamą išsilavinimą. Kita pedagogė su vaikais dirba po pietų. Ji turi didelę pedagoginę veiklos patirtį. Mišrioje grupėje dirba pedagogės gebančios skirti dėmesį kiekvienam vaikui. Pedagogės stengiasi priimti naujus pokyčius, ieškoti naujų ugdymo formų ir metodų ugdymo kokybei siekti. Įstaigoje dirba meninio ugdymo specialistė, logopedas, kuris teikia paslaugas vaikams, turintiems kalbos problemų.

4. Įstaigos savitumas

Zibalų kaimo bendruomenė, dalyvauja bendrai rengiamuose renginiuose. Ugdymo skyriaus bendruomenė nuolat siekia žengti keliu, kuris užtikrintų ugdymo kokybę ir įveiktų švietimo iššūkius. Darželio mišri grupė yra strategiškai patogioje vietoje. Šalia, tame pačiame pastate yra Zibalų seniūnija, biblioteka. Nuolat palaikomi draugiški, paremti bendradarbiavimu ryšiai.

Mokykloje rašomi įvairūs projektai, organizuojamos vasaros stovyklos socialiai remtiniams vaikams, prevencinės stovyklos.

5. Tėvų (globėjų) ir bendruomenės lūkesčiai

Dauguma grupės vaikų tėvų tikisi ir pageidauja, kad ikimokyklinio amžiaus vaikams padėtų socializuotis, t.y. tapti visuomeniškais žmonėmis, tuo pačiu įgyti bendravimo, savitvarkos, savarankiškumo įgūdžių, lavinti fizines bei psichines galias, kūrybiškumą, diegti atsakomybės jausmą. Pagrindinis apibendrinantis pageidavimas – sėkmingai besiuogdantis ir subrandintas mokyklai vaikas. Su tėvais tariamasi dėl jų vaikų ugdymo tikslų, rezultatų, turinio, ugdymo proceso organizavimo, atsižvelgiant į jų lūkesčius, bei individualias (mišrios grupės) vaikų galias ir skirtingą ugdymo patirtį. Bendradarbiavimą grindžiame pozityviomis nuostatomis:

tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu,
įsiklausymu į vienas kito interesus,
pagarba šeimos vaidmeniui ugdant vaiką.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Demokratiškumo-humaniškumo principas.

Vaiko ir suaugusio tarpusavio pagarba ir pasitikėjimas, visų bendruomenės narių dalyvavimas priimant sprendimus. Vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė, skatinamas aktyvus vaiko dalyvavimas veikloje.

Individualizavimo principas.

Vaiko išgalių suvokimas ir jų asmeninių savybių puoselėjimas. Nuostata, kad kiekvienas vaikas turi savo gyvenimo ritmą, augimo tempą, pasaulio pažinimo stilių.

Kūrybiškumo ir saviraiškos principas.

Prigimtines vaiko kūrybines galias ir saviraišką skatina ir puoselėja kūrybiškas pedagogo požiūris į ugdymą. Vaikas – kūrėjas, galintis laisvai save išreikšti įvairioje veikloje.

Tęstinumo -vientisumo principas.

Vientisas ikimokyklinio ugdymo turinys suderintas su priešmokyklinio ugdymo turiniu. Turinys planuojamas atsižvelgiant į vaiko jau turimas kompetencijas bei jo ugdymo(si) perspektyvą.

Lankstumo-prieinamumo principas.

Ugdymo procesas planuojamas lanksčiai ir koreguojamas pagal aplinkybes. Sudaroma galimybė kiekvienam vaikui rinktis jam patrauklią veiklą.

Pilietiškumo principas.

Skatinamas vaikų noras pažinti ir perimti tautos kultūrą, tradicijas.

Visuminio ugdymo principas.

Ikimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleisti visoms vaiko prigimtiniams galioms.

Kolegialumo principas.

Programa įgyvendinama kartu su šeima, vietos bendruomene.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas. Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai.

Siekti bendravimo ir socialinių įgūdžių formavimosi, kuriant palankią aplinką žaidimų plėtojimui(si) ir vaikų kultūros raiškai.

Ugdyti vaiko kalbą kaip pagrindinę bendravimo ir saviraiškos priemonę, padėti suvokti kalbos prasmę ir skatinti jos vystymąsi.

Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikį.

Padėti vaikui pažinti jį supančią aplinką, gamtą, žadinti jo smalsumą ir kūrybiškumą, sukuriant prielaidas įvairiais būdais pažinti pasaulį.

Ugdyti vaiko kūrybiškumą ir estetiškes nuostatas, skatinti meninę saviraišką ir siekti, kad vaikas išgyventų kūrybos džiaugsmą.

Skatinti vaiką domėtis tautos kultūra, ugdyti pagarbą ir toleranciją kitų tautų kultūroms.

Padėti atsiskleisti individualiems vaikų poreikiams ir gebėjimams, sukuriant ugdymo(si) aplinką, atsirenkant metodus ir priemones.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS. METODAI IR PRIEMONĖS

Ugdymo(si) turinys - tai, ką siūlo vaikas ir ką siūlome vaikui, kad jis ugdytų(si) numatytas vertybes, gebėjimus, įgytų būtiną gyvenimišką patirtį.

Sudarant ugdymo turinį siekiama integraliai ugdyti vaikų gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas kasdieninės veiklos metu, atsižvelgiant į vaiko amžiaus tarpsnio ypatumus, pagrindine veikla įvardijant žaidimą.

Sudarant ugdymo turinį, atsižvelgėme į „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašo“ rekomendacijas. Jis išdėstytas 5 kompetencijų srityse (komunikacinės, pažinimo, sveikatos saugojimo, socialinės, meninės). Kiekviena kompetencija ugdoma orientuojantis į esminius gebėjimus, nuostatas ir vaiko patirtį. Per jas atskleidžiama 18 vaiko ugdymo(si) sričių. Kiekvieną kompetenciją sudaro pagrindinės ir integruojamos ugdymosi sritys. Kompetencijos ugdomos integraliai organizuotos ir spontaniškos vaiko veiklos metu grupėje, lauke, įstaigos renginiuose, išvykose, šeimoje.

Ugdytinios kompetencijos – tai vertybinės vaiko nuostatos, gebėjimai, žinios ir patirtis.

Programoje išskirtos trys ugdymo turinio sudedamosios dalys:

Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas;

1,5-3 m. vaikų veiksenos;

3-5(6) m. vaikų veiksenos.

1. Skiltyje „Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas“ aprašyta pagrindinė tam tikros ugdymo(si) srities nuostata ir gebėjimas, remiantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“.

2. Skiltyje „Veiksenos“ numatyta, ką galėtų veikti 1,5-3 m. vaikas, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

3. Skiltyje „Veiksenos“ numatyta, ką galėtų veikti 3-5(6) m. vaikas, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

Vaiko gebėjimus, vertybines nuostatas ir veiksenas suskirstėme į penkias ugdymo kryptis, kurias sudaro tam tikrų pagrindinių gebėjimų sričių ugdymas bei į visas sritis integruojamų gebėjimų ugdymas:

1. Socialinio ugdymo kryptis - save suvokiančio, oraus vaiko ugdymas.

2. Pažinimo ugdymo kryptis – smalsaus vaiko ugdymas.

3. Sveikatos ugdymo kryptis – sveiko vaiko ugdymas.

4. Meninio ugdymo kryptis - kuriančio vaiko ugdymas.

5. Komunikavimo kryptis – bendraujančio vaiko ugdymas.

Tinkamos aplinkos sukūrimas. Pedagogas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves vaikų veiklai. Taikomi vaikų sudominimo priemonėmis ir žaislais būdai.

Ugdymas pavyzdžiu. Pedagogas žaismingai, išraiškingai ką nors veikia vaikų akivaizdoje. Vaikams patrauklu pabandyti daryti tą patį.

Vaiko ir pedagogo sąveika. Pedagogas įtraukia vaikus į veiklą, pasiūlydamas gerą idėją, problemą, sumanymą, ką būtų galima daryti, tirti. Skatina vaikus interpretuoti, kurti, atrasti. Pedagogas pastebi, gerbia, palaiko vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtinti.

Spontaniškasis ugdymas. Pedagogas pritaria bet kokiai vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi. Emociškai palaiko vaiko veiklą, pagiria, pasidžiaugia.

Terapinis ugdymas. Pedagogas taiko atsipalaidavimo būdus, padeda išmokti įveikti sunkumus, spręsti problemas.

Žaidimas-pagrindinė vaiko veikla.

Pagrindinės ugdymo(si) priemonės planuotam ugdymo turiniui įgyvendinti.

Daiktai, žaislai, gyvenamoji aplinka ir gamta, didaktinės priemonės, grožinė, pažintinė mokslinė literatūra, visa, kas yra aplinkoje ir padeda vaikui tenkinti individualius ir bendrus vaiko poreikius.

UGDymo(SI) TURINYS

Socialinė kompetencija

SAVIVOKA IR SAVIGARBA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Save vertina teigiamai. Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/ mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.	❖ Žaisdamas ir bendraudamas mokosi suprasti, pavadina savo jausmus, įvardija norus. ❖ Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. ❖ Paskatintas dalinasi savo žaislais. ❖ Vartydamas knygeles, nuotraukas, bendraudams įvardija ir parodo ne tik savo, bet ir draugo kūno dalis, įvardija ar tai berniukas, ar mergaitė. ❖ Parodo, kad atpažįsta save veidrodyje,	❖ Pradeda suprasti, kas nuo jo norų nepriklauso. ❖ Žino, kas sudaro šeimą, išvardina šeimos narių vardus, papasakoja apie tėvelių darbą. ❖ Kalbėdamas vartoja žodžius „mano“, „tavo“, „aš berniukas“, „aš mergaitė“, „man priklauso“ ir pan. ❖ Pasako, kad yra lietuvis, gyvena Lietuvoje, gieda himną, atpažįsta herbą, dailės darbeliuose vaizduoja Lietuvos vėliavą. ❖ Kartu su auklėtoja kuria Lietuvos žemėlapi. ❖ Pasakoja apie savo išvaizdą, pasikeitimus, pasako savo kūno dalis, kam reikalingos kojos, rankos, nosis ir pan.

	nuotraukuose. ❖ Reaguoja į pagyrimus ir pastabas, pasitiki grupėje dirbančiais suaugusiais, palankiai sąveikauja su kitais į grupę ateinančiais žmonėmis. ❖ Vadina save vardu, parodo draugus, pasakodamas apie savo veiklą vartoja žodžius „mano“, „aš“, „man“.	❖ Žaidžia „šeimos“ žaidimus, įvardindamas vaidmenis: „mama“, „senelis“, „teta“ ir pan. ❖ Su tėveliais rengia savo šeimos pristatymą. ❖ Atlikęs kai kuriuos darbus, didžiuojasi, kad pavyko, džiaugiasi auklėtojai, tėveliams. ❖ Žaisdamas, diskutuodamas įvertina poelgius, nusako, ką reiškia būti mandagiam, draugiškam, rūpestingam ir pan. ❖ Žiūrėdamas animacinius filmukus, klausydamas pasakų nusako gerus ir blogus personažus, jų poelgius.
EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais. Atpažįsta ir įvardina savo emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).	❖ Reiškia džiaugsmą ir nepasitenkinimą. ❖ Vartoja žodžius: „liūdnas“, „linksmas“, „piktas“, „geras“ ir pan. ❖ Rodo užuojautą draugui, kartu džiaugiasi. ❖ Parodo mimika savo emocinę būseną: linksmas, piktas, liūdnas ir t.t. ❖ Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį.	❖ Pradedą atpažinti, ką jaučia. ❖ Žaisdamas kūno raiška, mimika imituoja įvairias emocines būsenas. ❖ Žaidžia žaidimus: „Kalbėkime be žodžių“, „Tylos karalius“. ❖ Pastebi draugo emocinę būseną: kartu džiaugiasi, paguodžia, paglosto. ❖ Dalyvauja akcijose „Savaitė be patyčių“, „Padėk mažesniui“, „Globojame paukštelius ir žvėrelius“ ir pan. ❖ Žaidžia mimikos- nuotaikos žaidimus stebėdamas save veidrodyje, atkartodamas draugo mimiką. ❖ Žaidžia su nuotaikų kortelėmis. ❖ Dalyvauja diskusijose „Kas gerai ir kas blogai“, klausytų pasakėlių, stebėtų spektaklių, animacinių filmukų aptarimuose.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.	❖ Nueina šalin, jeigu kas nepatinka, atsisako bendros veiklos.	❖ Kartu su auklėtoja kuria grupės taisykles. ❖ Žaisdamas žaidimus laikosi jų taisyklių.

Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.	❖ Noriai laikosi dienos ritmo: žaidžia, plaunasi rankas, eina miegoti, valgyti, pasivaikščioti ir t.t. ❖ Kartoją patikusius žaidimus, laikosi jų tvarkos. ❖ Tapatinasi su suaugusiuoju.	❖ Pastebi, jei kiti vaikai nesilaiko grupės susitarimų, pats stengiasi jų laikytis. ❖ Stengiasi susitvarkyti konfliktinėje situacijoje, prašo suaugusiojo patarimo. ❖ Dalyvauja situaciniuose žaidimuose „Kaip nesusipykti su draugu, mama, tėčiu”. ❖ Žaidžia kortelių žaidimą „Vaikų teisės ir pareigos”.
SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS IR SUAUGUSIAIS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariai, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariai, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.	❖ Džiaugiasi svečiais grupėje, noriai svečiuojasi kitoje grupėje. ❖ Pradeda žaisti „Šeimos” žaidimus. ❖ Žaisdamas kalbina kitus vaikus, atsiliepia į kvietimą bendrauti. ❖ Pradeda dalintis daiktais, žaislais. ❖ Ramiai atsisiveikina su tėvais. ❖ Išlieka ramus grupėje apsilankius nepažįstamiems žmonėms.	❖ Lengvai atsisveikina su tėveliais, džiaugsmingai juos pasitinka po išsiskyrimo. ❖ Samprotauja, ką darytų, kur kreiptųsi nutikus nelaimei. ❖ Žaidžia grupinius žaidimus, tariai dėl vaidmenų, siūlo idėjas. ❖ Palaukia eilėje, kol kitas pažais su norimu žaislu. ❖ Drąsiai diskutuoja su suaugusiais, išreiškia savo nuomonę (net ir skirtingą). ❖ Dalinasi su grupėje dirbančiais suaugusiais ir bendraamžiais savo rūpesčiais, patyrimais, domisi jų jausmais, užjaučia, pasiūlo savo pagalbą. ❖ Dalyvauja diskusijose „Draugiškas ir nedraugiškas”, „Kaip gyventi taikoje”. ❖ Su draugais kuria grupinius plakatus, knygeles, žemėlapius.

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs ieškoti išečių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius, sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	❖ Atlieka nesudėtingus pavedimus, pasako ką daro, ką nori daryti. ❖ Domisi savimi, aplinka. ❖ Laikosi grupėje esančios tvarkos. ❖ Drąsiai imasi pasiūlytos veiklos, žaisti naują žaidimą.	❖ Dalyvauja situaciniuose žaidimuose „Ką daryti, jeigu...“, „Susipyko du draugai“. ❖ Žaisdamas, bendraudamas pataria draugams, ką daryti, jei susiduria su kliūtimis, kartu ieško išeities. ❖ Kartu su auklėtoja varto knygeles, žiūri animacinius filmukus „Du draugai“, „Lapė ir sūris“, „Ožka melagė“ ir pan. ❖ Atpažįsta su kokia problema susiduria.
INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	❖ Džiaugiasi, pasiektu rezultatu, savarankiškai ieško kontaktų su suaugusiuoju, bendraamžiais. ❖ Stengiasi pats apsirengti, nusirengti. ❖ Pats bando tvarkytis žaislus, drabužėlius ir kt. ❖ Bando padėti, paguosti draugą. ❖ Tęsia pradėtą žaidimą, nors ir iškyla nedidelės klūtys.	❖ Užkalbina į grupę atėjusius svečius, palaiko pokalbį. ❖ Lengvai priima suaugusiojo pasiūlytas priemones, žaidimo būdus, ir pats toliau kuria žaidimą. ❖ Priima draugų kvietimą žaisti, pats siūlo idėjas veikti, deda pastangas, jas įgyvendinti. ❖ Pratęsia pradėtą žaidimą kitą dieną, siūlo draugams jį tęsti. ❖ Pasirenka ir savarankiškai plėtoja veiklą.

MENINĖ RAIŠKA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	❖ Ką nors vaizduodamas kalba, komentuoja, džiaugiasi savo darbu. ❖ Kartu su suaugusiuoju rengia darbų parodėles. ❖ Žaisdamas mėgdžioja suaugusiųjų veiksmus, balsus. ❖ Paprašytas pamėgdžioja personažą pakeistu balso tembru. ❖ Kartu su suaugusiuoju kuria siužetinį epizodą, miniatiūrą: atlieka imitacinius veiksmus, garsus. ❖ Dalyvauja muzikiniame dialoge su suaugusiuoju: bando kartoti tą patį ritminį ar melodinį motyvą.	❖ Klausosi ir įvardina muzikos nuotaiką, ją nupiešia, išreiškia kūno judesiais, mimika. ❖ Piešia kontrastingų nuotaikų piešinius ir apibūdina jų nuotaiką. ❖ Dėlioja draugystės mandalą, kuria knygelę „Mano grupės draugai ir aš“ (nupiešia pakomentuoja, kuo jis pats / pati ir kiekvienas vaikas skiriasi, ypatingi). ❖ Vaidina trumpus etiudus „Kelionė į teatrą“, „Kviečiu į gimtadienį“, „Draugiški ir nedraugiški nykštukai“.

Komunikavimo kompetencija

SAKYTINĖ KALBA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su	❖ Sako „ačiū“, „prašau“. ❖ Pasakoja apie matytas televizijos laideles vaikams. ❖ Bendraudamas mėgdžioja suaugusiųjų kalbėseną.	❖ Dalinasi patirtais įspūdžiais su draugais, auklėtoja. ❖ Žaidžia kūrybinius žaidimus, pasisikirstydami vaidmenimis: mama, pardavėjas, gydytojas, direktorius. ❖ Žaidžia stalo žaidimus „Daiktai“, „Kas netinka“, „Kur dirba“, „Žaislų parduotuvė“.

suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreišdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.	❖ Atlieka nesudėtingus nurodymus. ❖ Varto „skaito“ knygeles. ❖ Žaidžia pirštukų žaidimus. ❖ Žaidinamas suaugusiojo atsiliepia kalba, mimika, muzikiniu intervalu. ❖ Kalbėdamas derina žodžius gimine, skaičiumi, pradeda vartoti prielinksnius „į“, „po“, „ant“.	❖ Žaidžia loto „Kas tai?“, „Girdžiu tą patį“. ❖ Žaidžia žaidimus „Sugauk garsą“, „Koks pirmas tavo vardo garsas“. ❖ Deklamuoja eilėraščius, seka pasakas be galo. ❖ Žaidžia žaidimus „Didelis-mažas“, „Storas- plonas“. ❖ Kuria siužetinius žaidimus „Teatras“, „Mano svajonė“, „Seku pasaką“. ❖ Žaidžia užsieniečius, kalba jų kalba. ❖ Domisi aplinka, klausinėja „Iš kur“, „Kodėl“, „Kaip auga“ ir pan.
--	--	--

RAŠYTINĖ KALBA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.	❖ Keverzoja vertikaliomis ir horizontaliomis linijomis. ❖ Spalvina paveikslėlius. ❖ Bando „rašyti“. ❖ Vartydamas knygeles, klausinėja suaugusiojo, „kas čia“. ❖ Domisi aplinkoje esančiomis raidėmis, simboliais, pastebi panašumus. ❖ Kuria išgalvotus pasakojimus piešiniais, žodžiais.	❖ Vartydamas knygeles, ieško savo vardo raidės. ❖ Klausinėja „skaitydamas“ grupėje, gatvėje esančius užrašus, pats bando skaityti. ❖ Gamina knygeles, jas skaito. ❖ Išbandydamas aplinkoje esančias rašymo, vaizdavimo priemones kuria pasakojimą ant smėlio, sniego, lapo. ❖ Džiaugiasi suradęs žinomas raides knygelėje, gatvės reklamose. ❖ Žaidžia žaidimus „Ilgas - trumpas žodis“, „Kiek kartų suplojai“, „Surask tokią pačią raidę“. ❖ Žaisdami siužetinius žaidimus įvardija, kad vilkas piktas, princesė graži ir pan. ❖ Nupiešęs piešinį pasirašo ar nukopijuoja savo vardą. ❖ Savo knygelėse prie nupieštų objektų parašo „mama“, „tėtė“. ❖ Žaidžia kortelių žaidimus „Raidės“, „Raidžių loto“. ❖ Žaidžia pasiūlytus, išmokus pirštukų žaidimus. ❖ Lape ritmiškai atkartoja tą patį ornamentą.

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.	❖ Žaisdamas dažnai kalbasi su savimi. ❖ Aiškiai pasako, ko nori, ką ketina daryti. ❖ Kalbasi su žaidimo draugu, kaip ir ką žais. ❖ Apkabina, paguodžia draugą.	❖ Piešia grupinį darbą „Grupės susitarimai“, jį komentuoja. ❖ Žaisdamas pastebi, jei kas nors pažeidžia taisykles, pasako, kodėl reikia jų laikytis. ❖ Vaidybiniuose žaidimuose vartoja mandagumo žodelius, epitetus. ❖ Tariausi su draugais dėl žaidimo vaidmenų, numato eilės tvarką, kada atliks norimą vaidmenį, jei juo nepasidalina.

ESTETINIS SUVOKIMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.	❖ Kalba apie savo ir draugo kūrybinį darbą. ❖ Stebi darželyje vaidybinius spektaklius, koncertus, pasakoja savo įspūdžius. ❖ Emocingai reaguoja klausydamas muzikos, pasakų, žiūrindamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygelių iliustracijas.	❖ Klausosi dainelių, pasakų su emociniais sušukimais, garsažodžiais. ❖ Ryto rate dalinasi įspūdžiais, ką matė ateidamas į darželį, savaitgalio išvykose. ❖ Po pasirodymo grupės spektaklyje, koncerte tėveliams, dalinasi įspūdžiais, džiaugiasi, kaip pavyko jam ir kitiems. ❖ Gėrisi savo ir kitų sukurtomis knygelėmis, dailės darbais, vertina, pasako, kodėl gražu.

MENINĖ RAIŠKA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai

gebėjimas		
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	❖ Ant didelio lapo keverzoja, „piešia“ braižo, suka įvairias linijas, naudoja įvairias piešimo, tapymo priemones (guašas, akvarelė, klėjai). ❖ Tapo pirštukais, delnukais, šampuoja, taškuoja. ❖ Paprašytas pamėgdžioja personažą pakeistu balso tembru. ❖ Dainuoja kartu su suaugusiuoju. ❖ Balsu atkartoja gamtos, mechaninius garsus, garsažodžius.	❖ Žaisdamas mėgdžioja gyvūnų judesius. ❖ Žaidžia muzikinius - ritminius žaidimus, skanduotes „Aidas“, „Pakartok“, „Ėjo kiškis“, „Uda da“, „Sukaliau ratą“. ❖ Vaidmeniniuose žaidimuose keičia balso intonacijas. ❖ Su auklėtojos pagalba ir be jos ruošia dekoracijas, parenka ir tikslingai panaudoja aplinkos daiktus, drabužius savo žaidimams. ❖ Savo geriausiems draugams pasakoja savo „paslaptis“, pasidalina savo rūpesčiais su auklėtoja. ❖ „Rašo“, keverzoja, piešia raides, simbolius smėlio dėžėje, lape, lentoje, sniege įvairiomis priemonėmis (pagaliukais, pieštukais, pirštu ir pan.). ❖ Dekoruoja, aplikuoja, lipdo ir pan. pažįstamas raides.

Pažinimo kompetencija

SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daktus pagal	❖ Aplinkoje pastebi ir pasako, ar daug ir vienas, ar mažai daiktų, žaislų. ❖ Žaidžia didaktinius žaidimus „Daugiau - mažiau“, „Suverk sagas“, „Sudėk į eilę“. ❖ Padalina po vieną vaišes vaikams. ❖ Skaičiuoja savo metus rodydamas pirštukus. ❖ Atrenka ir pasako, kuris žaislas didelis ar	❖ Ryto rate skaičiuoja mergaites ir berniukus, padedant auklėtojai, ir visus vaikus. ❖ Skaičiuoja savo pirštukus. ❖ Žaidžia žaidimus „Surask ir padėk tiek pat“, „Kur daugiau – mažiau“, „Parduotuvė“. ❖ Lanksto popierių pusiau, į 2, 4 dalis. ❖ Žaidžia žaidimus su skaitmenų kortelėmis, pritaiko

spalvą, formą dydį, jaučia dydžių skirtumus, daikto padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.	mažas; storas ar plonas; toks pats ar skirtingas. ❖ Žaidžia didaktinius žaidimus „Ant stalo - po stalu“, „Arti - toli“. ❖ Žaidžia žaidimą „Surask tokios pat spalvos daiktą“. ❖ Žaidžia su įvairių figūrų žaislais, kaladėlėmis. ❖ Žaidžia slėpynių su žaislais, vaikais.	atitinkamą skaitmenį daiktų grupei. ❖ Žaisdami išsiskaičiuoja naudodami skaičiuotes. ❖ Sprendžia, kaip padalinti visiems po lygiai obuolių, jei jų yra. Žaidžia žaidimą „Stebuklingas maišelis“. ❖ Grupės aplinkoje suranda panašių formų daiktus į nurodytas geometrines figūras. ❖ Žaidžia stalo žaidimus „Surask tokią pačią spalvą“, „Surask gėlytei antrą pusę“, dėlioja dėliones. ❖ Žaidžia rato žaidimus su spalvota guma, parašiotu. ❖ Lygina pastatytus statinius, kuris didesnis, ilgesnis, platesnis, storesnis. ❖ Žaidžia žaidimus judėdamas erdvėje nurodytomis kryptimis. ❖ Savo pasakojimuose vartoja sąvokas „šiandien“, „rytoj“, „išėiginės dienos“. ❖ Klausinėja, kiek laiko žaisime, kelinta valanda, po kiek laiko eisime miegoti, kiek liko laukti iki kito gimtadienio. ❖ Kuria kalendorių, žaidimuose naudoja smėlio laikrodį. ❖ Kurdamas paveikslus sudėlioja žmogaus, gyvūnėlio kūną iš įvairių figūrėlių.
---	---	--

APLINKOS PAŽINIMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją	❖ Kartu su suaugusiuoju sodina, stebi, kaip auga, žydi grupės ir darželio kiemo augalai ir krūmai. ❖ Pasako savo, mamos, brolio ir kitų šeimos narių vardus. ❖ Daug klausinėja, „kas čia?“	❖ Pasakoja legendą apie Širvintas, kitas lankytinas vietas, dalinasi savo kiemo istorijomis su draugais, suaugusiais. ❖ Žaisdamas šeimos žaidimus, imituoja tėvėlių profesijas, „keliauja“ į jų darbo vietas. ❖ Padedant tėvėliams, kuria šeimos medį. ❖ Rūšiuoja šiukšles grupėje, išvykose į gamtą švarina ją,

vieta, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.	❖ Žino, kur eiti, kai suaugęs kviečia „į rūbinėlę“, „į smėlio dėžę“ ir t.t.	surenka šiukšles. ❖ Kuria su auklėtoja elgesio gamtoje taisykles. ❖ Su suaugusiais rengia dekoracijas Kalėdų, Velykų ir kt. šventėms, aprangą, scenarijų, simboliką. ❖ Ryto rate pasakoja apie orą, metų laiką, jų požymius. ❖ Žaidžia kūrybinius-siužetinius žaidimus „Biblioteka“, „Koncertas“, „Bankas“, „Parduotuvė“, „Aerouostas“, „Autoservisas“. ❖ Žaidžia kortelių žaidimus, loto „Metų laikai“, „Gėlių loto“, „Gyvūnai“, „Paukščiai“, „Profesijos“.
---	---	---

MOKĖJIMAS MOKYTIS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.	❖ Aktyviai domisi aplinkos daiktais, klausinėja, ką su jais daryti, juos naudoja žaidimuose. ❖ Vienas ir su draugais stato, konstruoja, dėlioja dėliones. ❖ Noriai žaidžia naujus žaidimus. ❖ Žaisdamas mėgdžioja įvairius gyvūnus, žmones. ❖ Dėlioja žaislus, daiktus pagal dydį, spalvą.	❖ Renka informaciją įvairiais būdais: varto knygeles, enciklopedijas, klausinėja apie jose esančią informaciją, su tėveliais „naršo kompiuterį“. ❖ Žaidžia žaidimus „Paliesk ir atpažink“, „Uostau, ragauju“. ❖ Užduoda atvirus klausimus suaugusiems apie jį supančius reiškinius, objektus „Kodėl?“, „Kaip?“, „Kada?“ „Iš kur atsiranda?“. ❖ Pastebi ir išbando grupėje naujai atsiradusias priemones, žaislus. ❖ Sprendžia galvosūkius.

TYRINĖJIMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi,	❖ Laisvai juda grupės erdvėje, domisi, kas, kur yra, stebi, kas vyksta aplinkui, bando	❖ Domisi aplinka, stebi, lygina daiktus. ❖ Tirpina sniegą, užšaldo vandenį, piešia ant šlapio

bando, samprotauja. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	aiškintis, kas tai yra, kas kaip veikia. ❖ Parodo save, savo kūno dalis. ❖ Žaisdamas stebi, ką daro kitas vaikas, kartu žaidžia. ❖ Pats pasiima žaislus, priemones, padeda juos į vietą. ❖ Žaidžia žaidimą „Surask daiktą“. ❖ Žaidžia sensorinius didaktinius žaidimus „Pauostyk“, „Paragauk“ „Užsimerk“, „Ką girdi, jauti?“. ❖ Bando įvairius garso išgavimo būdus, panaudojant aplinkos daiktus, savo kūną (beldžia, tuksena, kūno perkusija ir t.t.). ❖ Pavadina kai kuriuos gyvūnus, paukščius, pažįsta kai kuriuos augalus. ❖ Skiria kelias daržoves, vaisius pagal skonį, išvaizdą. ❖ Pastebi ir nusako, koks oras.	popieriaus. ❖ Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo. ❖ Stebi ir tyrinėja gamtos reiškinius, kuria gamtininko kalendorių. ❖ Prižiūri kambarines gėles, kitus augalus (stebi, matuoja). ❖ Žaidžia žaidimus „Plaukia-skęsta“, „Karšta-šalta“, „Atpažink draugą“, „Surask tinkamą paveikslėlį“, „Atspėk, ką paragavai“. ❖ Atlieka bandymus su balansinėmis svarstyklėmis. ❖ Žaidžia su kortelių rinkiniais „Pavojingi daktai“, „Naminiai ir laukiniai gyvūnai“. ❖ Išbando magnetą grupės aplinkoje, lauke. ❖ Su auklėtoja kuria išvykos žemėlapi. ❖ Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai. ❖ Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai.
---	--	---

PROBLEMŲ SPRENDIMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors	❖ Atlieka nesudėtingus pavedimus. ❖ Bando įveikti kliūtį keletą kartų. ❖ Prašo suaugusiojo pagalbos, jei kas nors nepavyksta. ❖ Žaidžia sumodeliuotus žaidimus „Kaip atgauti žaisliuką“, „Kaip įdėti į dėžutę?“, „Pagydyk lėlytę“, „Ką daryti, jei sušlapo drabužėliai?“.	❖ Žaidžia labirintų žaidimus. ❖ Siekdamas aukštai esančio ar užkritusio daikto, panaudoja šalia esantį daiktą, žaislą. ❖ Dalyvauja diskusijose „Kaip manai, kodėl...?“, „Mūsų grupės problemos?“ „Kodėl mums nepavyko“. ❖ Tyrinėdamas, bandydamas pasirenka sau tinkamiausias priemones, komentuoja, kodėl jas pasirinko. ❖ Prašo padėti, klausia patarimo.

išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	❖ Mėgindamas spręsti konfliktą mėgdžioja suaugusiojo kalbą, veiksmus. ❖ Savo jausmus, norus reiškia mimika, žodžiais, veiksmais.	❖ Pasirenka iš kelių pasiūlytų sprendimo būdų. ❖ Stebi savo veiksmų pasekmes, supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. ❖ Ieško tinkamų sprendimo būdų.
INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.	❖ Laisvai juda erdvėje. ❖ Pažįsta ir randa savo daiktus, žaislus, dalinasi jais. ❖ Džiaugiasi pagiriamas, stengiasi išmokyti, kas sunkiau sekasi. ❖ Dažnai sako: „Aš pats”. ❖ Pats pasirenka ką nori veikti, ką veiks vėliau. ❖ Žaidžia sumodeliuotą žaidimą „Kaip pasiekti šuniuką”. ❖ Pats pasirenka, kokią lėlytę apręngs, kokią knygelę vartys.	❖ Turiningai plėtoja pasirinktą veiklą. ❖ Atlikdamas darbelius, užduoteles kartoja tol, kol pavyksta: renkasi kitas priemones, būdus. ❖ Prašo, ragina, stengiasi sudominti, kad draugai tęstų pradėtą žaidimą, veiklą. ❖ Siūlo idėjas, kaip įdomiau pasveikinti draugą, kokius daiktus pasiimti į išvyką ir pan. ❖ Ištikus nesėkmei, noriai priima draugo ar suaugusiojo patarimus. ❖ Ilgą laiką veikia, žaidžia vienas ar su draugais, pratęsia žaidimą po kiek laiko.
MENINĖ RAIŠKA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	❖ Piešia kreidelėmis ant sienos, asfalto, lentos. ❖ Išbando taškymo būdą, pučia per šiaudelį. ❖ Piešia pagaliukais ant sniego, smėlio. ❖ Pasako ir skiria 1-3 pagrindines spalvas. ❖ Paprašytas spalvina daiktą viena pasirinkta pagrindine spalva. ❖ Pats renkasi ir „groja” norimu muzikos instrumentu.	❖ Iš įvairių formų daiktų, gamtinės medžiagos kuria paveikslus, darbelius. ❖ Žaidžia muzikinius ratelius, žaidimus. ❖ Aktyviai klausosi paukščių balsų, vėjo, jūros bangavimo, audros, lietaus ir pan. įrašų, juos mėgdžioja, imituoja kūnu. ❖ Žaidžia muzikinius žaidimus „Padainuok plonai – storai, šokinėdamas – ilgai”. ❖ Piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulinčio

	❖ Įdėmiai klausosi muzikos, aplinkos garsų, mmėgdžioja judesius, trepsi, tūpčioja, ritmiškai ploja, žaidžia muzikinius žaidimus. ❖ Žaidžia su pedagogu situacinius žaidimus su pirštinių lėlėmis, stalo teatro lėlėmis.	- vaiko, savo plaštakos kontūrus. ❖ Vaidina vaizduodamas realistinį ir fantastinį siužetą. ❖ Jungia įvairiaus ilgio juosteles, kuria girliandas. ❖ Kuria darbelius, pasirinkdamas įvairiausias technikas (teptukus, angliukus, akvarelines kreideles ir pan.) su suaugusiais margina margučius gamtinėmis spalvomis (burokėlio, svogūnų lukštų, sėmenimis ir pan.).
--	--	--

Sveikatos kompetencija

FIZINIS AKTYVUMAS

	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.	❖ Veria ant virvutės sagas. ❖ Įkerpa popieriaus kraštą. ❖ Meta, gaudo, spiria kamuolį norima kryptimi. ❖ Vejasi kamuolį, juda paskui suaugusįjį rastomis pėdomis smėlyje, sniege. ❖ Laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų, užlipa ir nulipa laiptais. ❖ Bėgioja salėje nurodyta kryptim, reaguoja į signalą (sustoja, vėl pradeda judėti), juda greičiau-lėčiau. ❖ Perlipa, peršoka pralenda kliūtį. ❖ Supasi sūpynėse, nusileidžia čiuožyne. ❖ Juda įvairiais būdais: ropoja, bėga, šokinėja.	❖ Žaidžia gaudynes, slėpynes. ❖ Žaidžia žaidimus „Daryk kaip aš“, „Aukštyn-žemyn“, „Atsargiai – kliūtis“. ❖ Rungtyniauja estafetėse „Perduok kamuolį“, „Bulvių maišas“, „Kas taiklesnis“, „Perduok kitam“. ❖ Karpo paveikslėlius iš žurnalų, laikraščių, pripiešia elementus. ❖ Žaidžia futbolą, komandinius žaidimus. ❖ Dalyvauja ryto mankštose, mankštų pertraukėlėse. ❖ Žaidžia žaidimus „Tilteliu skubu“, „Garnys“, „Peršok per upelį“. ❖ Dalyvauja sportiniuose rytmečiuose, varžybose, sveikatingumo dienose. ❖ Lipa kopetėlėmis, laiptais, gimnastikos siennele.
KASDIENINIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI		

Vaikų veiksenos		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.	❖ Bando segti sagas, varstyti raištelius, apsiauti batukus, apsirengti ir nusirengti padedant suaugusiam. ❖ Paprašo ar parodo, kad nori į tualetą, padedamas suaugusiojo susitvarko. ❖ Valgo šaukštu, beveik neišliedamas, geria iš vaikiško puodelio. ❖ Padeda suaugusiems į vietą sudėti žaislus ir priemones. ❖ Padedant auklėtojai, nusiplauna ir nusišluosto rankas, veidą. ❖ Žaisdamas prausia, valgydina, rengia lėles, žaislus.	❖ Žaidžia žaidimus „Svečiuose“, „Kavinėje“. ❖ Rengia, prižiūri lėlės, jas prausia, šukuoja. ❖ Žaidžia stalo žaidimus „Sveikas maistas“, „Vasaros ir žiemos apranga“. ❖ Dalyvauja diskusijose „Ką valgome ir ko nereikėtų valgyti“, „Kodėl reikia laikytis tvarkos ir švaros“. ❖ Kuria patiekalų receptų knygeles padedant suaugusiems. ❖ Žaidžia žaidimus „Kaip rengtis“, „Apsirenkim-nusirenkim“, „Svečiuose paršiukas Čiukas“. ❖ Žaidžia žaidimus „Suvarstyk batą“, „Susek sagas“. ❖ Gamina su suaugusiais sveikus patiekalus: salotas, arbatas, užkandžius. ❖ Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose „Pavojus namuose, gatvėje“, „Pavojingi daktai“.
SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ		
Vaikų veiksenos		
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaišdrinęs geba nusiraminti.	❖ Stengiasi pats apsirengti, nusirengti. ❖ Bando laikytis elementarių higienos taisyklių: plaunais rankas, prašo, parodo, kad nori į tualetą. ❖ Pats paima žaislus, padeda į vietą. ❖ Skiria savo ir kitų daiktus, juos rūšiuoja, naudoja pagal paskirtį. ❖ Išbando savarankiškumą: supranta, kas jam leidžiama ir kas draudžiama.	❖ Gera valdo savo emocijų raišką. ❖ Žaidžia žaidimus su taisyklėmis „Kiškai ir medžiotojas“, „Pagauk mane“, „Žuvys ir tinklas“ ir pan. ❖ Rungtyniauja estafetėse, atlieka sportines užduotis. ❖ Susitaiko su pralaimėjimu rungčių metu, supranta, kad gali ir nepasisiekti. ❖ Laikosi dienotvarkės, supranta higieninių įgūdžių svarbą. ❖ Derina savo ir draugų veiksmus estafetinių metu. ❖ Taikiai sprendžia konfliktines situacijas, prireikus prašo suaugusiojo pagabos.
MENINĖ RAIŠKA		

	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	❖ Pūsdamas įvairiais būdais muilo burbulus (per šiaudelį, į lapą) tapo paveikslą. ❖ „Važiuoja vežimėliu“ porose laisva kryptim. ❖ „Šoka“ laisvais judesiais. ❖ Žaidžia žaidimus „Suskaičiuok dantukus“, „Išdykęs liežuvėlis“, „Šokantis balionėlis“ ir pan.	❖ Žaidžia imitacinius muzikinius ratelius „Jei nori būti sveikas“, „Pauzių sambo“, „Beždžioniukų šokis“. ❖ Žaidžia artikuliacijos, kvėpavimo žaidimus „Dramblys“, „Pūsk, balionėlį“, „Liūtas pabudo“ ir kt. ❖ Žaidžia vaidybinius žaidimus „Pas gydytoją“, „Sporto klube“. ❖ Kuria plakatus, koliažus „Sveiko maisto piramidė, lėkštė“, „Pagalbos telefonai“. ❖ Su auklėtoja gamina varžybų atributiką: plakatą, vėliavėlę.

Meninė kompetencija

MENINĖ RAIŠKA		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.	DAILĖ ❖ Ant didelio lapo keverzoja, „piešia“ braižo, suka įvairias linijas, naudoja įvairias piešimo, tapymo priemones (guašas, akvarelė, klijai). ❖ Tapo pirštukais, delnukais, štampuoja, taškuoja. ❖ Ką nors vaizduodamas kalba, komentuoja, džiaugiasi savo darbu. ❖ Tapo ant gamtinės mežiagos. ❖ Piešia kreidelėmis nat sienos, asfalto, lentos. ❖ Suka, kočioja iš vieno gabalo plastilino.	DAILĖ ❖ Išbando įvairias technikas: tapybos, piešimo, dekupažo ir kt. ❖ Varto dailės kūrinių reprodukcijų albumus, juos komentuoja. ❖ Kuria ryto, dienos, savaitės mandalas, supranta jų kūrimo principus. ❖ Piešia dvipusius piešinius per organinį stiklą. ❖ Kuria grupinius vitražus, mozaikas „Metų laikai“, „Akvariumas“ ir pan. ❖ Gamina, dekoruoja dovanų dėžutes.

	❖ Išbando taškymo būdą, pučia per šiaudelį. ❖ Piešia ant sniego, smėlio pagaliukais. ❖ Pripiešia reikiamas detales (siūlą balionėliui ir kt.). ❖ Priklijuoja 1–2 figūras, panaudodamas sausus klijus. ❖ Kartu su suaugusiuoju rengia darbų parodėles.	❖ Bando kurti netradicinius piešinius su akmenukais, karoliukais, gamtine medžiaga, sagom. ❖ Su pedagogu gamina įvairius spaudus iš plastiko, kamštinės medžiagos. ❖ Kuria grafikos darbelius su tušu, geliniu tušinuku, rėztuku ir pan. ❖ Lieja akvareles, pasitelkdami siūlus, dažus, medžiagas, kempinėles. ❖ „Skaito” spalvų piešinius. ❖ Dekoruoja įvairiais ornamentais, linijomis ir formomis vazes, namelius, dėžutes ir pan.
	VAIDYBA ❖ Žaisdamas mėgdžioja suaugusiųjų veiksmus, balsus. ❖ Paprašytas pamėgdžioja personažą pakeistu balso tembru. ❖ Imituoja matyto filmuko veikėjų balsus, veiksmus. ❖ Žaidžia pirštukų žaidimus. ❖ Kartu su suaugusiuoju kuria siužetinį epizodą, miniatiūrą: atlieka imitacinius veiksmus, garsus. ❖ Žaidžia su pirštinių lėlėmis. ❖ Imituoja gyvūnėlio judesius, skleidžiamus garsus. ❖ Žaidinamas išgauna imitacinius garsus su aplinkos daiktais, vaikiškais muzikos instrumentais siužetiniame epizode.	VAIDYBA ❖ Kuria ir žaidžia siužetinius šeimos, profesijų, žaidimus mimika, balsu, judesiais pamėgdžiodamas vaidinamą personažą. ❖ Vaidina pačių sugalvotus siužetus „čia ir dabar” stalo teatre su pasirinktomis lėlėmis. ❖ Išbando pirštines, pirštukines lėles. ❖ Lankosi atvažiuojamuose spektakliuose darželyje, lėlių teatre. ❖ Kuria trumpas improvizacijas pagal žinomas pasakas ar pačių sugalvotas: „Kelionė”, „Katinėlis ir gaidelis” ir kt. ❖ Vaidindamas palaiko bendravimą su publika, pažvelgdamas į žiūrovus. ❖ Vaidindamas žinomas istorijas sukuria savo pabaigas. ❖ Muzikiniuose rateliuose, formulinėse dainose „Aguonėlė”, „Lėk, bitele”, „Genys ir šarka”, „Išbėgs išbėgs pelė” savaip parodo imitacinius judesius. ❖ Įsirengia iš rastų grupėje daiktų „Kirpyklą”, „Polikliniką” ir pan. ❖ Žino ir vartoja kai kurias sąvokas: „režisierius”, „aktorius”, „spektaklis” ir kt. ❖ Baigęs vaidinti nusilenkia žiūrovams. ❖ Aptaria su draugais, suaugusiais savo ir kitų vaidmenis.

	MUZIKA IR ŠOKIS ❖ Klausydamas muzikos šypsosi, džiaugiasi, ploja rankom, trepsi, moja ar pan. ❖ Žaidinamas pedagogo atsiliepia to paties aukščio garsu, intervalu. ❖ Dalyvauja muzikiniame dialoge su suaugusiuoju: bando kartoti tą patį ritminį ar melodinį motyvą. ❖ Pritaria klausomam muzikos kūrinėliui vaikiškais muzikos instrumentais, aplinkos daiktais. ❖ Pats renkasi ir „groja“ norimu muzikos instrumentu. ❖ Dainuoja daineles savo žaisliukams. ❖ Balsu atkartoja gamtos, mechaninius garsus, garsažodžius. ❖ Žaidžia muzikinius žaidimus „Paukšteliai dieną ir nakčia“, „Katinėlis ir pelytė“, „Slėpynės“ „Nykštukas – batukas“ ir pan. ❖ Su pedagogu žaidžia imitacinius muzikinius garso–ritmo žaidimus su plastikinėmis lėkštėmis, popieriaus lapais, būgneliais, žvangučiais, pagaliukais, lazdelėmis, barškučiais į palangę, į suoliuką. ❖ Žaidžia muzikinį žaidimą „Šokame –stop“. ❖ Žaidžia muzikinius pirštukų žaidimus. ❖ Bėga, eina rateliu, įsikibę į spalvotą gumą klausomos muzikos tempu. ❖ Atlieka imitacinius gyvūnėlių (kiškučio, meškutės, paukštelio ir pan.) judesius ratelyje. ❖ Ploja, trepsi, linguoja susikabinę abiem rankomis porose. ❖ Susikabinę porose „važinėja“ didelėje	MUZIKA IR ŠOKIS ❖ Klausosi įvairių stilių, žanrų, muzikos kūrinių ar jų ištraukų atliekant imitacinius judesius (aktyvus muzikos klausymas). ❖ Pasakoja, kokias emocijas žadina muzika, kokius instrumentus girdi ir pažįsta. ❖ Žaidžia su instrumentų paveikslėliais, klausydamas instrumentinės muzikos. ❖ Žaidžia muzikinius ratelius salėje, grupėje, lauke. ❖ Kuria melodijas mįslėms, vardams, patarlėms. ❖ „Groja“ savo kūnu, aplinkos daiktais, vaikiškais instrumentais pritardamas šokiams, dainelių, instrumentinių kūrinių intarpuose, įžangose. ❖ Mėgdžioja gamtos garsus. ❖ Bando savo balso galimybes žaisdamas vokalinius žaidimus: „Padainuok aukštai- žemai, storai- plonai“, „Pamėgdžiok operos solistą ir rokerį“. ❖ Kuria savo ritmus dalyvaudamas ritminiuose dialoguose su mokytoju, kitais vaikais. ❖ Kaip atlikėjai dalyvauja darželio koncertuose. ❖ Kartu su suaugusiuoju gamina instrumentus: lietaus lazda, barškutį, tarškynę. ❖ Kuria savo dainelę, šokį. ❖ Grupėje dalyvauja „Talentų šou“, domisi šiuolaikiniais muzikos atlikėjais. ❖ Dainuoja kanonu nesudėtingas daineles. ❖ Žaidžia muzikinius žaidimus „Dirigentas ir orkestras“, „Miško orkestras“, „Išgirst ir pakartok“. ❖ Skanduoja ritmines skanduoates, palydi jas judesiais. ❖ Grupėje, namuose dainuoja išmoktas daineles. ❖ Atlieka savo „partiją“ dainuojant nesudėtingas 2-3 taktų dvibalses daineles. ❖ Atlieka ritmiškus judesius 2, 3, 4 dalių metro kūrinėliuose, greitėjančiu- lėtėjančiu tempu. ❖ Lankosi liaudies instrumentų muziejuje, tautinės kultūros
--	---	---

	erdvėje. ❖ „Šoka” tekamaisiais judesiais.	centre. ❖ Žaidžia lietuvių liaudies muzikinius ratelius „Žvirbli, žvirbli”, „Genys ir šarka”, „Kanapėlė”, „Aš pasėjau linelį” ir pan. ❖ Šoka lietuvių liaudies šokius poromis, po keturis, susikabinę įvairias būdais: „Malūnėlis”, „Dvi daratos”, „Maišas yra” ir pan. ❖ Sudaro, sumažina ir padidina ratą šokio ar ratelio metu. ❖ Šoka sudarydami du ratus, dvi eiles. ❖ Šoka įvairių tautų šokius, žaidimus „Gyvatėlė”, „Draugystės šokis” ir pan.
ESTETINIS SUVOKIMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.	❖ Klausosi muzikos kūrinių. ❖ Sutelkia dėmesį pamatęs ryškius, spalvingus daiktus. ❖ Klausosi ir imituoja gamtos garsus. ❖ Klausosi sekamų pasakėlių, eilėraščių. ❖ Stebi vaikiškus spektaklius, klausosi koncertėlių darželio salėje. ❖ Keliais žodžiais papasakoja matyto spektaklio, koncerto įspūdžius. ❖ Vartydamas knygeles pastebi patikusias iliustracijas, jas komentuoja, reaguoja garsu, mimika. ❖ Kartu su auklėtoja puošia gimtadienio stalą, grupės patalpas. ❖ Džiaugiasi ir rodo suaugusiam savo ir kitų šventinę aprangą, jos aksesuarus: batelius, suknelę, skarelę ir pan. ❖ Sutelkia dėmesį, komentuoja pastebėjus	❖ Klausosi įvairaus žanro muzikos kūrinių, juos komentuoja. ❖ Aptaria aplinkoje esančius meno kūrinius. ❖ Tvarkingai elgiasi su kūrybinėmis priemonėmis. ❖ Pastebi spalvų, formų grožį. ❖ Vertina savo ir draugų kūrybinius darbelius. ❖ Varto dailės, architektūros albumus, komentuoja. ❖ Klausosi įstaigoje vykstančių „gyvų” koncertų (profesionalių muzikantų). ❖ Žaidžia garsais, žodžiais, garsažodžiais. ❖ Pastebi spalvų nuotaikas aplinkoje, kūryniuose. ❖ Suaugusiųjų padedami, dalyvauja kūrybiniuose konkursuose, projektuose, festivaliuose, parodose, vertina pateiktus kūrybinius darbelius, pasirodymą. ❖ Su auklėtoja atnauja grupės aplinką, ją puošia, siūlo savo idėjas. ❖ Dalyvauja įstaigos renginiuose, šventėse, pasirodymuose. ❖ Stebi ir komentuoja draugų vaidinimus, į įstaigą atvykstančius spektaklius.

	darželio patalpose ar teritorijoje ryškius puošybos elementus, parodos eksponatus.	❖ Komentuoja girdimų instrumentų skambesį, muzikos nuotaiką.
KŪRYBIŠKUMAS		
	Vaikų veiksenos	
Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas	1,5-3 metų vaikai	3-5(6) metų vaikai
Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą. Savitai reiškia savo išpūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.	❖ Plėšo atsitiktines formas iš balto, spalvoto popieriaus. ❖ Stato, konstruoja, dėlioja dėliones, mozaikas. ❖ Muzikuoja su grupėje esančiais daiktais, vaikiškais instrumentais. ❖ Eksperimentuoja su modelinu, moliu, druskos tešla, sniegu, smėliu. ❖ Kartu su auklėtoja puošia grupės patalpas prieš šventes. ❖ Klausydamas muzikos, atlieka elementarius laisvus, ritmiškus judesius. ❖ Žaisdamas bando dainuoti „savo daineles”. ❖ Pats išbando pasirinktas dailės priemones: taškuoja, brūkšniuoja, keverzoja įvairaus dydžio teptukais, flomasteriais, kreidelėmis, pieštukais. ❖ Serviruoja, puošia stalą savo žaisliuko šventei. ❖ Suteikia aplinkos daiktams kitas funkcijas (kaladėlė- mašinėlė) ir jais žaidžia.	❖ Išradingai panaudoja gamtinę medžiagą savo kūrybiniuose darbeliuose. ❖ Aplikuoja, kuria vitražus, panaudodamas aplinkoje esančias medžiagas (žurnalus, gofruotą kartoną, plastiko atliekas ir pan.). ❖ Savo idėjas išreiškia dailės, piešimo priemonėmis. ❖ Atlieka kūrybinius darbus grupelėmis ir po vieną. ❖ Panaudoja tapybos, piešimo, dekupažo, kvilingo ir kt. dailės technikas, jas tyrinėja. ❖ Susiplanuoja laiką, eigą ir atlieka kūrybinį darbą, žaidimą. ❖ Tęsia pradėtas istorijas, patys jas kuria, komentuoja. ❖ Kuria melodijas tekstams, savo daineles. ❖ Jaučia, kokias linijas, spalvas pasirinkti išreiškiant emocijas, jausmus. ❖ Tapo, lipdo su tradicinėmis ir netradicinėmis priemonėmis, jas išradingai panaudoja. ❖ Gamina knygeles, kvietimus, atvirukus šeimos nariams, atributiką, reikalingą šventėms. ❖ Eksperimentuoja su popieriumi, jo faktūromis, spalvomis. ❖ Improvizuoja su vaikiškais instrumentais, aplinkos daiktais, kurdamas savo ritmus. ❖ Groja grupės „orkestre”, sukuria savo orkestrinį kūrinį. ❖ Kuria savo spektaklį su auklėtoja, parenka drabužius, scenografiją. ❖ Maišo spalvas savo nuožiūra, džiaugiasi išgautais atspalviais. ❖ Kuria savo eilėraščius, miniatiūras, jas iliustruoja.

		❖ Kuria imitacinius judesius muzikiniams žaidimams, dainelėms.
--	--	--

V. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

I. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas – tai nuolatinės informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vertinimo tikslas – padėti vaikui sėkmingai ugdytis, bręsti kaip asmenybei, kaupti informaciją apie pasiekimus ir daromą pažangą, siekiant koreguoti ugdomąjį procesą, priimti pagrįstus sprendimus, sudaryti galimybę tėvams tapti lygiaverčiais vertinimo partneriais, gauti grįžtamosios informacijos apie visų ugdytojų darbo sėkmę.

Vertinimas grindžiamas šiuolaikine ugdymo(si) samprata, amžiaus tarpsnių psichologiniais ypatumais, vaiko poreikiais, individualiomis galiomis, gebėjimais, vaikų pasiekimų aprašu.

Vertinimo rezultatai apibendrinami 2 kartus per metus (spalio–lapkričio mėn. ir balandžio–gegužės mėn.) pagal programoje pateiktas 5 kompetencijas. Rudenį įvertinama vaikų turima patirtis ir gebėjimai, vertybinės nuostatos, numatomi vaikų ugdymo prioritetai, kryptys, būdai. Vaikų pasiekimai (gebėjimai, žinios, supratimas) fiksuojami nuolat ir pažymimi vaikų vertinimo aplankuose. Pavasarį atlikta vertinimo rezultatų analizė parodo vaikų pasiekimų pažangą, ugdymo metodų ir formų veiksmingumą, nurodo ugdymo proceso tęstinumo gaires.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa. – Vilnius, 2006.
2. Bandzienė O., Bobrova L., Staponkienė Z. Vaikų kūno kultūra. – Šiauliai, 2004.
3. Bulotaitė L., Gudžinskienė V., Monkevičienė O., Jakučiūnienė D. Gyvenimo įgūdžių programa. Ikimokyklinis amžius. – Vilnius, Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
4. Gučas A. Vaikų darželio pedagogika. – Kaunas, 1994.
5. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. – Vilnius, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
6. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. – Vilnius, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
7. Ivoškuvienė R. ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtotos kalbos ugdymas. – Šiauliai, 2002.
8. Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. – Šiaurės leidykla, 2001.
9. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas – Žin., 2011 m. kovo 17 d. Nr. XI-1281, Vilnius.
10. Lietuvos Respublikos higienos norma HN75:2016 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų vykdymo bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 2016 m. sausio 26 d. Nr. V-93, Vilnius.

11. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. – Vilnius, 2006.
12. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. – Vilnius, Minklės leidyba, 2001.
13. Monkevičienė O., L. Palačionienė. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. – Vilnius, 2003.
14. Muzikos žaismas. Ankstyvosios vaikystės muzikos mokymo programa. – Kronta, 2004.
15. Neifachas S. Projektinė veikla ikimokyklinėje, priešmokyklinėje grupėje: teorija ir praktika. Vilnius, 2005.
16. Ovezarek S. Ikimokyklinuko gimnastika. – Kaunas, 2005.
17. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. – Vilnius, Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
18. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (2003 m. gegužės 20 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1569). – Žin., 2003, Nr. 52-2316.
19. Žukauskienė R. Raidos psichologija. – Vilnius, 2002.